

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΚΙΩΝΗΣ

Για τέσσερις λόγους...

Ο Καζαντζάκης | Μια μητέρα
Αγάπη χειρόγραφη | Ένας γάτος

εκδόσεις
ΑΓΚΥΡΑ

Για τέσσερις λόγους...

Τυπογραφική διόρθωση: Αρετή Μπουκάλα
Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνα Ελαιοτριβάρη
Μακέτα εξωφύλλου: Ευθύ ης Δη ουλάς

© 2020 ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΚΙΩΝΗΣ &
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΓΚΥΡΑ» Δ.Α. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α.Β.Ε.Ε.
Λά πρου Κατσώνη 271 & Γεωργίου Παπανδρέου,
Άγιοι Ανάργυροι, Τ.Κ. 13562
Τηλ.: 210 2693800-4 Fax: 210 2693806-7
Κεντρικό κατάστη α: ΑΓΚΥΡΑ-ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ, Σόλωνος 124
Αθήνα, Τ.Κ. 10681, Τηλ.: 210 3837667 Fax: 210 3837066
e-mail: info@e-agyra.gr www.e-agyra.gr

ISBN: 978-960-547-516-1

Χώρα προέλευσης: Ελλάδα

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή έρους ή όλης της έκδοσης, η εταφορά σε οποιοδήποτε ηλεκτρονικό αποθηκευτικό σύστη α ή ανα ετάδοση ε οποιασδήποτε ορφής ηλεκτρονικά, ηχανικά, φωτοτυπικά ή άλλα έσα, χωρίς την προηγού ενη γραπτή άδεια του εκδότη. Ν. 2121/1993, καθώς και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν και στην Ελλάδα.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΚΙΩΝΗΣ

Για τέσσερις
λόγους...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΓΚΥΡΑ

Ο Καζαντζάκης

Μια ητέρα

Αγάπη χειρόγραφη

Ένας γάτος

Γιατί... Διότι...

Τέσσερα διαφορετικά πονήματα σε ένα:

Ο Νίκος Καζαντζάκης και το έργο του όπως τα βίωσε ένας νέος τον καιρό των «ένδοξων» διώξεων του συγγραφέα. Και στη συνέχεια, ο ίδιος νέος, ως καλλιτεχνικός συντάκτης, σε δικές του ανιχνεύσεις.

Μια ητέρα στις εικόνες μιας άλλης –όχι και τόσο ακρινής– εποχής. Μια πολύτεκνη ηρωίδα – τότε που τα πολλά παιδιά ήταν «ευλογία Θεού», ολονότι έβλεπαν το έλλον τους ακριά από τον τόπο που γεννήθηκαν...

Τρεις ερωτικές ιστορίες μιας άλλης εποχής, όταν η αγάπη ήταν (και) χειρόγραφο.

Ένας γάτος που πήκε αναπάντεχα σ' ένα σπίτι – ως πελάς στην αρχή, ως πάσχων σύντροφος στη συνέχεια και, τέλος, ως οδυνηρή απώλεια. Πώς η συβίωση ' ένα ζώο μπορεί να σου αλλάξει τη ζωή...

Δ. Γκ.

Ο Καζαντζάκης σε ξυλογραφία του Γιάννη Στεφανάκι.

Ο Καξαντζάκης

ΗΤΑΝ Σάββατο βράδυ, 26 Οκτωβρίου 1957, όταν η παρέα παιδιών, που λίγο πριν είχα τελειώσει το (εξατάξιο τότε) Γυμνάσιο, κάναμε σ' ένα σπίτι στο Περιστερι πάρτι-ρεφενέ (όπως άλλωστε τα περισσότερα πάρτι τότε). Ανάμεσα τους και τρεις Δημήτριδες, μεταξύ των οποίων και ο υπογραφέας – οπότε είχαμε διπλή γιορτή: από τη μια τελείωναν τα σχολικά βήματα κι από την άλλη γιορτάζαμε το όνομά μας (κάτι που σπάνια γινόταν για παιδιά πουλών οικογενειών και άλιστα ισχνό βαλάντιο).

Στέκομαι σ' αυτή την ημετέρα γιατί σημερεύτηκε η μεγάλη απώλεια: «Παιδιά, πέθανε ο Νίκος Καζαντζάκης», είπε κάποιος που το άκουσε από το ραδιόφωνο – πράγμα που αύρωσε τη βραδιά. Γιατί ο Καζαντζάκης ήταν, για πολλούς νέους του καιρού μου, ο προστάτης, ο δάσκαλος, ο «γκουρού» μας. Μια φωτογραφία του από κάποιο περιοδικό παρακολουθούσε, εδώ και τρία-τέσσερα χρόνια, πάνω από το κρεβάτι μου.

Ήσουν δεν ήσουν δεκαπέντε χρονών, όταν διάβασα τον *Καπετάν Μιχάλη* (στην πρώτη έκδοση του «Μαυρί-

δη»), ερεθισ ένος κυρίως από τα φαρ ακερά δη οσιεύ-
ατα εναντίον του συγγραφέα και του βιβλίου (ε την
ευχέρεια που είχα να διαβάζω εφη ερίδες, καθώς πέ-
ρασα κά ποσα χρόνια σε περίπτερο). Και καταγοητεύ-
τηκα.

Ο Καπετάν Μιχάλης ήταν η αρχή. Ακολούθησε ο
Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορ πά, Ο Χριστός ξανα-
σταυρώνεται, Ο τελευταίος πειρασ ός, Ο φτωχούλης του
Θεού και ό,τι άλλο δικό του, ε την έγνοια πάντα ή-
πως τα απαγορεύσουν και αφορίσουν τον συγγραφέα,
όπως κατά κόρον έγγραφαν οι εφη ερίδες – συχνά ε
χρή ατα κλε ένα από τους δικούς ου, που δεν χα-
πάριζαν από τις επιλογές ου.

Δεν υπάρχει, νο ίζω, τίποτε το αξιοπερίεργο και
αξιοθαύ αστο στις επιλογές αυτές ενός παιδιού της
εποχής εκείνης, αν αναλογιστεί κανείς τη στείρα γνώση
που αποκο ίζα ε από τα σχολικά βιβλία. Και ακό α,
το κοινωνικοπολιτικό κλί α ολόγυρα, ε τον αντικο -
ουνισ ό, τα πιστοποιητικά κοινωνικών φρονη άτων,
τις διώξεις των «αντιφρονούντων» και τις εξορίες, την
εσωτερική και την εξωτερική ετανάστευση, τα εγκλή-
ατα για «λόγους τι ής», την εισβολή του α ερικάνι-
κου τρόπου ζωής, τις κάθε είδους απαγορεύσεις.

Γιατί δεν ήταν όνο οι απαγορεύσεις βιβλίων (δικών
ας και ξένων), αλλά και τραγουδιών και κινη ατογρα-

φικών και θεατρικών έργων – ειδικότερα ό,τι εκπορευόταν από τη Σοβιετική Ένωση. Οι οποίες ωστόσο απαγορεύσεις ήταν ο... πούσουλάς ας; ήταν απαγορευένο ή πάνε να το απαγορεύσουν; Άρα ήταν αυτό που χρειαζόσταν. Ειδικότερα τα βιβλία. (Γιατί ποιες ήταν άλλωστε τότε οι πνευματικές και άλλες –πλην ποδοσφαίρου– επιλογές; Σινεμά, ραδιόφωνο, πάρτι, κάποιιοι παρθενικοί έρωτες.)

Μια και ξεκίνησα με τον θάνατό του, θα σταδώ σ' ένα φωτοτυπημένο χειρόγραφο στο βιβλίο *Για να γίνει εγάλος* της Έλλης Αλεξίου (βιογραφία του Καζαντζάκη, που τον είχε γνωρίσει, όντας και αδελφή της Γαλάτειας Καζαντζάκη, πρώτης συζύγου του συγγραφέα). Στο οποίο χειρόγραφο, που ζητήθηκε από ένα γαλλικό λεξικό τον Ιούλιο του 1912, πέντε άνθρωποι των γραμμάτων, που παραδέρριζαν στο χωριό Κράσι του Ηρακλείου, αναγράφουν πότε προέβλεπαν ή θα... ήθελαν να πεθάνουν: Μάρκος Αυέρης – υπογράφει με τ' αρχικά του πραγματικού του ονοματεπώνυμου, Γ.Π. – Γεώργιος Παπαδόπουλος: «Τα πράγματα επεσπώνουν να πεθάνω ως το 1917» (πέθανε το 1973)· Νίκος Καζαντζάκης – υπογράφει με το αρχικό του ονόματός του, Ν.: «Λέω να πεθάνω το 1966, Αύγουστο ήνα» (πέθανε Σεπτέμβριο του 1957)· Λευτέρης Αλεξίου: «Εγώ θα πεθάνω το 1914 Ιούλιο ήνα (πέθανε

τον Σεπτέμβριο του 1964)· Κώστας Βάρναλης – υπογράφει ετ’ αρχικά Κ.Β.: «Πάντως να ζήσω ως το 1930, αλλά θα πεθάνω αργότερα» (πέθανε το 1974). Γαλάτεια Καζαντζάκη, υπογράφει χωρίς να ορίσει χρόνο (πέθανε το 1962).

Βλέπουμε ότι ο Καζαντζάκης τοποθέτησε τον χρόνο του θανάτου του εννιά χρόνια ετά τον πραγματικό του. Την πρόβλεψη (ή την επιθυμία του) υπογράφει ένα μεγάλο Ν (το αρχικό του ονόματός του), ε απλώνει τις δυο άκρες, σαν φτερά αετού. Ήταν τότε που ξανοιγόταν στα μεγάλα πετάγματα, για την κατάκτηση της ζωής, που όσο κι αν του τσιγκουνεύτηκε σε χρόνο, δικαίωσε ε το θαύμαστό έργο του.

Τα ... «κατηγορώ»

Έχει αναφερθεί επανειλημένα ότι τα βιβλία του Νίκου Καζαντζάκη απαγορεύτηκαν και ο ίδιος αφορίστηκε από την Εκκλησία. Ούτε το ένα ούτε το άλλο ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Κι ας σταδώ σε ερικά συβάντα.

Γεγονός είναι ότι το 1954 η Ιερά Σύνοδος ε έγγραφό της ζητούσε από την κυβέρνηση την απαγόρευση των βιβλίων του, ενώ υπήρχαν και ιεράρχες που αξίωναν τον αφορισμό του, εταξύ των οποίων και ο ητροπο-

λίτης Χίου, ο οποίος κατακεραύνωνε τον «Καπετάν Μιχάλη Μαυρίδη» [!], χωρίς προφανώς να έχει διαβάσει το βιβλίο, αφού πρόσθεσε ως επώνυμο του ήρωα εκείνο του πρώτου εκδότη που αναγράφεται στο εξώφυλλο. Προηγήθηκε η παπική Εκκλησία, η οποία είχε συλλέξει το υμνολόγιο του συγγραφέα *Ο τελευταίος πειρασμός* στον κατάλογο των απαγορευμένων βιβλίων (τον διαβόητο Index), δεδομένου ότι προηγήθηκε η έκδοσή τους στο εξωτερικό.

Ο Καζαντζάκης έσπευσε να απαντήσει στο Βατικανό με την περίφημη φράση του Λατίνου πρεσβύτερου Τερτυλλιανού: «Ad tuum, Domine, tribunae apello!» (Στο δικαστήριό σου, Κύριε, κάνω έφεση!). Και στην ηέτερη Ιερά Σύνοδο: «Με καταραστήκατε, Άγιοι Πατέρες, εγώ σας δίνω την ψυχή μου. Εύχομαι η συνείδησή σας να είναι τόσο καθαρή όσο η δική μου και να είστε τόσο ηθικοί και τόσο θρησκευόμενοι όσο είμαι εγώ». Και σε συνέντευξή του στον συγγραφέα Μανώλη Γιαλουράκη στην εφημερίδα *Ταχυδρομική* της Αλεξάνδρειας (5 Σεπτεμβρίου 1954): «Να τους είχα τους παπάδες πληρώσει δεν θα μπορούσε να κάνει τόση διαφήμιση».

Και όντως, με τη «διαφήμιση» αυτή, ο κόσμος έσπευσε να προσηλυτιστεί τα βιβλία του, ώστε να προλάβει τον αφορισμό του συγγραφέα και την απαγόρευσή τους.

Ιδού το «κατηγορητήριο» της η έτερης Ιεράς Συνόδου:

1. Διά του υδιστορή ατος *Καπετάν Μιχάλης*, διασύρεται η Εκκλησία, διαπο πεύονται οι ιεροί αυτής δεσ οί και καθυβρίζεται το τριαδικόν του Θεού.
2. Το υδιστόρη α *Ο Χριστός ξανασταυρώνεται*, εκτός του παραδόξου και ασεβούς τίτλου του, περιέχει διάθεσιν ασεβούς χρησι οποιήσεως ιστορικών αληθειών του Ευαγγελίου. Εξ άλλου, διά του βιβλίου τούτου γίνεται διδασκαλία σοσιαλιστικών και κο - ουνιστικών θεωριών και περιυβρίζονται οι ποι ένες της Εκκλησίας.
3. Ο εκδοθείς εις Γερ ανίαν *Τελευταίος πειρασ ός* θεωρείται βιβλίον σκανδαλώδες και επικίνδυνον διά κάθε Χριστιανόν και, ως εκ τούτου, επιβάλλεται όπως αποφευχθεί η εις την Ελληνικήν ετάφρασίς του. Ειδικώτερον αναφέρεται, ότι διά του *Τελευταίου πειρασ ού* υβρίζεται το Θεανδρικό πρόσωπο του Χριστού, ότι επιδιώκεται να καταρριφθεί η θεότης Αυτού, ως και η χριστιανική ηθική. Τονίζεται, εξ άλλου, ότι ε εγάλην φαντασιοκοπίαν και αχαλίνωτον αυθαιρεσίαν, παραποιείται εις αυτό η διδαχή του Ευαγγελίου, και ό,τι είναι γρα ένο βάσει των θεωριών του Φρόνυτ και του ιστορικού υλισ ού.

Γιατί... Διότι...

Τέσσερα διαφορετικά πονήματα σε ένα:

- Ο Νίκος Καζαντζάκης και το έργο του όπως τα βίωσε ένας νέος τον καιρό των «ένδοξων» διώξεων του συγγραφέα. Και στη συνέχεια, ο ίδιος νέος, ως καλλιτεχνικός συντάκτης, σε δικές του ανιχνεύσεις.
- Μια μητέρα με τις εικόνες μιας άλλης –όχι και τόσο μακρινής– εποχής. Μια πολύτεκνη ηρωίδα – τότε που τα πολλά παιδιά ήταν «ευλογία Θεού», μολονότι έβλεπαν το μέλλον τους μακριά από τον τόπο που γεννήθηκαν...
- Τρεις ερωτικές ιστορίες μιας άλλης εποχής, όταν η αγάπη ήταν (και) χειρόγραφο.
- Ένας γάτος που μπήκε αναπάντεχα σ' ένα σπίτι – ως μπελάς στην αρχή, ως πάσχων σύντροφος στη συνέχεια και, τέλος, ως οδυνηρή απώλεια. Πώς η συμβίωση μ' ένα ζώο μπορεί να σου αλλάξει τη ζωή...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΓΚΥΡΑ
www.e-agyra.gr